

Gradbeno dovoljenje za kolesarsko povezavo

Za projekt izgradnje kolesarske povezave Bled–Bohinj, za katerega si na Bledu in v Bohinju prizadevajo že nekaj let, je Upravna enota Radovljica sredi oktobra izdala gradbeno dovoljenje. Skupna vrednost projekta je več kot šestnajst milijonov evrov.

Poleg gradbenega dovoljenja ima projekt pripravljeno investicijsko in projektno dokumentacijo ter pridobitev sredstev iz Dogovora za razvoj regij, trenutno pa se pripravlja že razpisna dokumentacija za objavo razpisa. Občini sta skupaj z investitorjem, Direkcijo RS za investicije, v zadnjih dveh letih vložili veliko napora ne le v samo traso kolesarske povezave, ki je s tehničnega vidika izjemno zahtevna v etapi skozi Sotesko, ampak tudi v dogovore in pridobivanje mnenj in soglasij s strani soglasodajalcev ter drugih deležnikov.

Trajnostna prometna politika

Kolesarska povezava med Bledom in Bohinjsko Bistrico z vidika trajnostne mobilnosti predstavlja eno izmed strateških kolesarskih povezav obeh občin in Gorenjske. Tako Občina Bled kot tudi Občina Bohinj sta sprejeli Celostni prometni strategiji, s katerima sta začrtali vizijo trajnostne prometne politike. V skladu z obema strategijama je oblikovanje pogojev za izkoriščanje potencialov kolesarjenja opredeljeno kot eden od strateških stebrov nove prometne politike občin Bled in Bohinj, kot eden ključnih ukrepov pa je v obeh strategijah poudarjena prav kolesarska povezava med obema zaposlitvenima in turistično-gospodarskima središčema – Bledom in Bohinjsko Bistrico.

Trije odseki trase

Celotna trasa kolesarske povezave je dolga dvajset kilometrov, pri čemer je dolžina prvega odseka šest, drugega pet in tretjega devet kilometrov.

Razdeljena je na odseke in etape. Prvi odsek Bled–Obrne vključuje štiri etape, in sicer Mačkovec–Bled (etapa 1), Mačkovec (etapa 2), Mačkovec–Bohinjska Bela (etapa 3) in Bohinjska Bela–odcep Obrne (etapa 4).

Drugi odsek je del trase, ki je speljana skozi Sotesko, in vključuje sedem etap: Obrne nadvoz (etapa 1), Obrne–Soteska (etapa 2), Most Soteska–servisna cesta ob Železniški postaji (etapa 3), servisna cesta ob ŽP–obračališče HE (etapa 4), obračališče HE–podvoz pod železniško progo, mimo galerije ŽP (etapa 5), gozdna cesta (etapa 6), most čez Savo Bohinjko/Mokri Log (etapa 7) Tretji odsek trase je speljan od Soteske do Bohinjske Bistrice in je predmet uveljavljanja sofinanciranja.

Nastajajoča kolesarska povezava med Bledom in Bohinjsko Bistrico z vidika trajnostne mobilnosti predstavlja eno izmed strateških kolesarskih povezav obeh občin in Gorenjske.

Velik korak naprej

Vrednost projekta, ki vključuje gradbeno dela, projektno tehnično in investicijsko dokumentacijo, informiranje ter nadzor z inženiringom, je ocenjena na več kot 16 milijonov evrov. Občini Bled in Bohinj sta pretežno turistični občini, zato sta prometni sistem in tudi dnevna migracija prebivalstva zelo odvisna in obremenjena z individualnim motornim prometom, ki ga dodatno generira turistični obisk. Obe občini sta na podlagi sprejetih strategij aktivno pristopili k preobrazbi tradicionalnega »motoriziranega« prometnega modela k bolj trajnostni prometni politiki. Kolesarska povezava Bled–Bohinj je velik korak k temu cilju.

Trubar na Blejskem gradu

Tri tedne pred letošnjim dnevom reformacije nam je v prisotnosti prvega moža slovenske evangeličanske cerkve škofa mag. Leona Novaka končno uspelo tudi uradno odkriti novo spominsko ploščo Primožu Trubarju, vsaj po mojem mnenju za usodo Slovencev najpomembnejšemu gostu Blejskega gradu vseh časov.

Na spodnjem grajskem dvorišču nas je pred ročno tiskalnico, ki jo je pred dvajsetimi leti postavil prav sam, pričakal mojster Janez Rozman. Tu sprejema obiskovalce vseh stanov in od vsepovsod. Na samo njemu dan način jih kot nekaka reinkarnacija Primoža Trubarja seznanja z začetki slovenske tiskane besede, za katero se moramo zahvaliti prav slovenskemu protestantskemu (luteranskemu) gibanju. Mojster Janez rad pove, da se je v juniju 1561, na 14. dan potovanja iz Tübingena v Ljubljano, v gostilni Cuznar v Podkorenu ustavil Primož Trubar.

jala kuga. V sklopu velikega slovenskega kmečkega upora, boja »za staro pravdo« leta 1515 se Blejci niso uprli briksenskim knezoškofom, njihovim fevdalnim gospodom, temveč radovljiškim meščanom, ker so našim podjetnim kmetom preprečevali trgovino in obrt, kar naj bi bila izključna pravica meščanskega stanu. Za kazen so kot vsi podložniki na Kranjskem zato še dolgo plačevali puntarski davek. Leta 1536 je udar strele močno prizadel že skoraj na novo pozidan grad, v naslednjih dveh letih pa so posestvu s požigom polj in gozdov veliko škodo

naprej. K novi veri je pristopil domači župnik Krištof Fašang, ki je okrog sebe zbral kar tisoč dvesto pripadnikov. Podobno je bilo v Bohinju, Zasipu in Lescah, kjer je deloval znameniti spreobrnjeni župnik Peter Kupljenik. Novi blejski katoliški zakupnik grof Lenkovič, ki je bil kot njegov že odstavljeni predhodnik luteranski grof Turjaški hkrati tudi kranjski deželni glavar, je s podporo briksenskega knezoškofa in nadvojvode Karla delovanje obeh pridigarjev prepovedal. Blejski si je našel zatočišče na Grimščah na Rečici, ki niso spadale pod Briksen, leški pa pri Dietrichsteinih na begunjski graščini, kjer sta na veliko nejevoljo katoliške strani delovala še nekaj let, dokler ju niso dokončno pregnali. Katoliški strani je bil trn v peti še posebej Peter Kupljenik, ki so ga leta 1595 na Cvetnem trgu v Rimu celo zažgali na grmadi. To je bila kazen za zelo hude nasprotnike, na istem kraju so pet let kasneje zažgali Giordana Bruna ...

Obveljala je volja najvišje oblasti

Kljub hudim kaznim in grožnjam, da bodo luterani z gospostva dokončno pregnani, se je nova vera hitro širila. Sovraštvo med pripadniki stare in nove vere je bilo vse hušje, prihajalo je celo do medsebojnega mučenja, škode na poljih ipd. Blejske odpadnike so, naj se vrnejo k stari veri, prepričevali briksenski odposlanci in celo sam ljubljanski škof, pa še to ni kaj dosti zaleglo. Da bi se že pregnani protestanti lahko vrnili na svoje domove, so deželni stanovi na Bled poslali v bojih s Turki proslavljenega vojskovodjo Adama Ravbarja, ki je v Lescah zbral vojsko kakih dvesto mož, na drugi strani pa sta na Blejskem gradu briksenska odposlanca zbrala svojo, predvsem iz Bohinjcev sestavljeno vojsko. Do oboroženega spopada na koncu k sreči ni prišlo, saj je obveljala volja najvišje, državne oblasti.

Nekaj družin so za vedno pregnali

Posvetva najtrdovratnejših upornikov so ocenili, jim izplačali odškodnino in leta 1589 v končni fazi 33 velikih kmečkih družin z Bleda za vedno pregnali. Največ jih je bilo iz vasi Grad – kmetije Finžgar, Legat, Korošec, Kosmač in Krevljč ter krojač Valter in kovač Masali, z Rečice Pretnar in Rogač, iz Ribnega mlinar Pretnar, Terpinc in Krištofelc (?) iz Bodešč, Jernejc s Kupljenika. Nekaj povratnikov v katoliško vero je moralo obljubiti zvestobo knezoškofu, če pa bi se ponovno spreobrnil, bi jim odvzeli kmetijo in zaplenili vse premoženje. Morebitni povratniki iz pregnanstva ali novi luteranski prišleki so morali računati z visoko kaznijo. Kje so našli zatočišče, ne vemo zagotovo. Sam predvidevam, da na Koroškem, kjer je precej krajev, ki imajo v nazivu »Windisch«, kar je v tedanji nemščini oznaka za Slovence. Pri naseljih, ki so še danes večinoma evangeličanska, lahko sklepamo, da so potomci teh nesrečnih pregnancev, če pa so katoličani, je brzkone govora o staroselcih. V blejskem gospostvu sta tako počasi spet zavladala red in mir, kar pa brez odločnega posredovanja nadvojvode Karla ne bi bilo mogoče.

Janez Fajfar

Tri tedne pred dnevom reformacije je bila na Blejskem gradu slovesnost ob odkritju spominske plošče Primožu Trubarju. / Foto: Tina Dokl

Gostilničar je na Blejski grad poslal slovesnost ob odkritju spominske plošče Primožu Trubarju. / Foto: Tina Dokl

Gostilničar je na Blejski grad poslal slovesnost ob odkritju spominske plošče Primožu Trubarju. / Foto: Tina Dokl

Gostilničar je na Blejski grad poslal slovesnost ob odkritju spominske plošče Primožu Trubarju. / Foto: Tina Dokl

prizadeli Turki. Leta 1542 je toča uničila skoraj ves pridelek, kar je ostalo, pa so pobrali roji kobilic. Zaradi neke epidemije na Jesenicah leta 1572 so blejsko gospostvo popolnoma zaprli, celo podrli most čez Savo Dolinko. V letih 1583 in 1584 je Bohinj prizadela strahovita povodenj.

Deželni stanovi na strani protestantov

Še bolj kot vse naštetu pa je ta nehvaležni čas z nastopom Martina Lutra razburkal razkol v cerkvi. Protestantsko gibanje se je širilo s področja oglejskega patriarhata in se hitro razmahnilo po vsem Kranjskem. Od vsega hudega utrujenim tlačanom se je obljubljal odprava davkov, tlake in desetine. Težko se je preživljala tudi nižja duhovščina, še največ pa si je od zmage protestantskega gibanja obetal plemstvo. Rimskokatoliška cerkev bi poleg verske oblasti izgubila tudi obširna ozemlja in premoženje, česar se plemstvo seveda ne bi branilo. T. i. deželni stanovi, ki jih je sestavljalo domače plemstvo, so se kot deželna vlada na Kranjskem postavili na stran protestantov. Državna oblast, na čelu katere je bil tedaj nadvojvoda Karl v Gradcu (leta 1580 je med drugim ustanovil kobilarno v Lipici), in briksenski knezoškofje kot lastniki blejskega gospostva pa so prevladali protestantov seveda odločno nasprotovali. Na blejskem koncu se je protestantsko ali luteransko gibanje krepilo že od leta 1548

Nesreče in nesoglasja

Blejsko gospostvo je bilo od leta 1004 v lasti knezoškofov iz Briksna na današnjem Južnem Tirolskem. Zaradi velike oddaljenosti so ga bili prisiljeni upravljati s pomočjo posrednikov, ki so imeli sedež na Blejskem gradu. Sorazmerno veliko območje je obsegalo ozemlje današnjih blejske, bohinjske in žirovniške ter deloma jeseniške in radovljiške občine. Čeprav je posestvo veljalo kot eno najlepših in najbogatijših na Kranjskem, se naravnim nesrečam ter verskim nesoglasjem nemirnega 16. stoletja tudi tu ni dalo izogniti. Najprej je leta 1509 močan potres do tal podrl grad, naslednji dve leti pa je razsa-

Več informacij na:
www.e-bled.si,
www.bled.si